

مجموعه آثار آیت الله شهرستانی: (۱۴)

معنای یک ازدواج

واکوی حزارش ازدواج عمر با أمّ کلثوم رضی الله عنهما

نویسنده

سید علی شهرستانی

مترجم

سید هادی حسینی

بخش فرهنگی مؤسسه حضرت امام هادی (علیه الصلوة والسلام)

معمای یک ازدواج

واکاوی گزارش ازدواج عمر با ام کلثوم (علیها السلام)

سید علی شهرستانی

مترجم: سید هادی حسینی

انتشارات دلیل ما

چاپ اول: بهار ۱۳۹۵

تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه

لیتوگرافی: پرتوشمس

چاپخانه: نگارش

قیمت: ۲۳/۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸ - ۹۶۴ - ۳۷ - ۷ - ۳

تلفن و فکس: ۰۲۱ - ۳۷۷۴۲۰۱۸ - ۳۷۷۳۳۴۱۳ (+۹۸۲۵)

آدرس: قم، خیابان معلم، مجتمع ناشران

طبقه ششم، واحد ۶۱ و ۶۲

www.dalilema.ir (با امکان خرید اینترنتی)

Info@dalilema.ir سامان، پلاک ۱۴۵: ۵۰۰۰۱۴۵

انتشارات دلیل ما

مراکز پخش:

- ۱) قم، خ معلم، مجتمع ناشران، طبقه ششم، واحد ۹، تلفن: ۳۷۷۴۴۹۸۸ و ۳۷۷۳۳۴۱۳
- ۲) قم، خ صفائیه، رویروی کوچه ۳۸، پلاک ۷۹، فروشگاه دلیل ما، تلفن ۳۷۷۳۷۰۰۱ - ۳۷۷۳۷۰۱۱
- ۳) تهران، خ انقلاب، خ فخر روزه، فروشگاه دلیل ما، پلاک ۶۱، تلفن ۶۶۴۶۴۱۴۱
- ۴) مشهد، چهارراه شهداء، ضلع شرقی، باغ نادری، کوچه شهید خوراکیان، تلفن ۳۲۲۳۷۱۱۳ - ۵
- ۵) تبریز، خ امام، پاساژ تربیت، زیرزمین، پلاک ۱۹، تلفن ۳۵۵۳۷۵۴۱

سرشناسه	شهرستانی، سید علی
عنوان قراردادی	زواج ام کلثوم: الزوج اللغز قراءة فی نصوص رواح عمر من ام الزواج اللغز کلثوم بنت علی فارسی
عنوان و نام پدیدآور	معمای یک ازدواج: واکاوی گزارش ازدواج عمر با ام کلثوم علیها السلام / نویسنده سید علی شهرستانی؛ مترجم سید هادی حسینی
مشخصات نشر	تهران: دلیل ما، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری	۴۹۶ ص.
فروست	مجموعه آثار آیت الله شهرستانی؛ ۱۴.
شابک	978-964-397-997-3
وضعیت فهرست نویسی	فیبا
یادداشت	کتابنامه به صورت زیرنویس.
عنوان دیگر	واکاوی گزارش ازدواج عمر با ام کلثوم علیها السلام.
موضوع	ام کلثوم (س) بنت علی (ع)، - ۵۴ ق. -- زناشویی
موضوع	عمر بن خطاب، ۴۰ قبل از هجرت - ۲۳ ق. -- زناشویی
موضوع	احادیث شیعه -- قرن ۱۴
شناسه افزوده	حسینی، سید هادی، ۱۳۴۳ - مترجم
رده بندی کنگره	۱۳۹۵ ۹۰۴۱ ۸ش ۸ الف / ۲ / ۲ / ۲ BP52
رده بندی دیویی	۲۹۷ / ۹۷۹
شماره کتابشناسی ملی	۴۲۱۷۵۹۰

فهرست مطالب

- پیش‌گفتار ترجم ۱۳
- سخن آغازین ۲۱
- درآمد ۲۳
- اقوال هشت‌گانه ۲۷
- اقوال چهارگانه‌ای که شیعه از آنها نقل‌اند ۲۷
- قول اول: عدم وقوع ازدواج میان عُمر و اُم کلثوم ۲۷
- قول دوم: وقوع ازدواج از روی اکراه (روایت) ۲۸
- قول سوم: ازدواج عُمر با دختر خوانده امام علی (ع) ۲۹
- قول چهارم: علی (ع) زنی از جن را - که شبیه اُم کلثوم بود - عقد عُمر درآورد ۳۲
- قول پنجم: انکار وجود دختری برای امام علی (ع) به نام اُم کلثوم ۳۳
- قول ششم: کنیز زاده ۳۷
- قول هفتم: نافرجامی ازدواج عُمر با اُم کلثوم ۳۸
- قول هشتم: ازدواج ثمربخش عُمر با اُم کلثوم ۴۰
- گستره بحث ۴۳
۱. جنبه تاریخی و اجتماعی ۴۳
۲. جنبه فقهی ۴۴
۳. جنبه عقایدی ۴۴

ازدواج عُمر با اُمّ کلثوم از منظر متون و احادیث / ۴۷

- ۵۰..... ابن اسحاق
- ۵۱..... عبدالرزاق
- ۵۲..... ابن سعد
- ۵۴..... ابن بَشْکُوَال
- ۵۵..... ابن حَجْر عَشَقْلَانِی
- ۵۵..... ابن جوزی
- ۵۶..... ابن عبدالبر
- ۵۷..... ذَهَبِی
- ۵۸..... خطیب بغدادی
- ۵۹..... زَرَنْدِی حَنْفِی
- ۶۰..... یعقوبی

واکاوی ازدواج عُمر از نگرش تاریخی و اجتماعی / ۶۱

- ۶۹..... مقدمه اول
- ۷۰..... مقدمه دوم
- ۷۶..... چند پرسش
- ۷۷..... پاسخ
- ۸۸..... ازدواج اُمّ کلثوم با عبدالله بن جعفر؟
- ۱۰۲..... گره گشایی با استفاده از زینب نام‌ها
- ۱۱۲..... سیمای عُمر
- ۱۱۶..... نمودی از سیره شخصی اُمّ کلثوم
- ۱۱۶..... اُمّ کلثوم در عهد پیامبر ﷺ
- ۱۲۱..... اُمّ کلثوم بعد از پیامبر ﷺ
- ۱۲۳..... وجود اُمّ کلثوم هنگام غسل مادرش

۱۲۶	وجود اُمّ کلثوم در جنگ جمل.....
۱۲۷	امام علی <small>علیه السلام</small> نزدیک بودن رحلتش را به اُمّ کلثوم خبر داد.....
۱۲۹	اُمّ کلثوم ، چگونگی شهادت امام علی <small>علیه السلام</small> را نقل می کند.....
۱۳۳	رهسپار شدن اُمّ کلثوم به همراه امام حسین <small>علیه السلام</small> از مدینه.....
۱۳۸	مناقشه سیره شخصی عُمر در ازدواج و امور مربوط به آن.....
۱۳۹	ادعای قرابت (خویشاوندی) عُمر.....
۱۵۵	نمودی از بلق و خوی عُمر.....
۱۵۵	خشونت ، سندی عُمر.....
۱۶۱	کشف حجاب از خنیزار.....
۱۶۸	نگرش عُمر نسبت به زنان.....
۱۷۳	عُمر و بهداشت.....
۱۷۶	نگاه حیوانی به زنان و آمیزش ناهنجار.....
۱۸۳	خواستگاری های نافرجام عُمر.....
۱۸۳	۱. اُمّ کلثوم ، دختر ابوبکر.....
۱۸۵	۲. اُمّ ابان ، دختر عثبه.....
۱۸۶	۳. گروهی از قریشیان.....
۱۸۷	۴. ازدواج عُمر با عاتکه.....
۱۸۸	شوهر دادن دختر بیوه ، بدون رضایت او.....
۱۹۶	وفا نکردن به شرط عاتکه.....
۲۰۲	ازدواج عُمر با اُمّ کلثوم ، دختر ابوبکر.....
۲۱۲	زناشویی سالمند با کودک.....
۲۱۶	واکاوی سخن عُمر.....
۲۳۴	دو فرضیه درباره سنّ اُمّ کلثوم.....
۲۳۴	فرض بلوغ.....
۲۳۵	فرض صباوت (کودکی).....

- ۲۵۰ ماجرای مُغَيَّرَة بن شُعْبَة
- ۲۵۸ چکیده دیدگاه شیعه
- ۲۶۱ ازدواج عُمر با مادر و دخترش ، بعد اسلام
- ۲۶۶ کدام زن، همسر عُمر است ؟ فاطمه، دختر ولید یا دختر فاطمه، أم حکیم (دختر حارث) ؟
- ۲۶۸ عبدالرحمان (پسر حارث)
- ۲۷۲ أم حکیم (دختر حارث)
- ۲۷۴ ازدواج عُمر با أم حکیم
- ۲۷۴ ۱. ازدواج أم حکیم با خالد بن سعید بن عاص
- ۲۷۵ ۲. ازدواج أم حکیم با عمر بن خطاب
- ۲۷۹ ازدواج عُمر با فاطمه ، دختر ولید

بخش فقهی / ۲۸۹

- ۲۹۱ اخبار کتاب‌های اهل سنت
- ۲۹۱ ۱. چگونگی نماز بر جنازه زن و کودک
- ۲۹۸ ۲. تکبیر بر جنازه
- ۲۹۹ ۳. میراث عُرق شدگان و زیر آوار رفته‌ها
- ۳۰۱ ۴. عده زن شوهرزمرده
- ۳۰۲ ۵. وکالت در عقد ازدواج و نظر زن را جویا شدن
- ۳۰۵ احادیث شیعه
- ۳۰۵ ۱ و ۲. چگونگی تکبیر بر میت و نماز بر آن
- ۳۰۶ مسئله اول
- ۳۰۶ مسئله دوم
- ۳۱۱ مسئله سوم
- ۳۱۲ مسئله چهارم
- ۳۱۶ درنگی با خیر عمار

۳۱۸ واری امر اول
۳۱۹ درگذشت زید در بزرگسالی
۳۲۶ واری امر دوم (سنت در نماز بر میت)
۳۳۴ ۳. میراث شخص غرق شده و زیر آوار رفته
۳۳۵ واری سند روایت قَدَاح
۳۳۵ قَدَاح
۳۳۶ ابن قَدَاح
۳۴۳ جعفر بن محمد قمی
۳۴۵ محمد بن احمد بن یحیی بن عمران اشعری
۳۵۱ دو پرسش
۳۵۱ پاسخ سوال اول
۳۵۷ پاسخ پرسش دوم
۳۶۰ چند مسئله
۳۶۲ چکیده سخن
۳۶۴ تناقضها در سخنان اهل سنت
۳۶۶ خلاصه مطالب پیشین
۳۶۹ ۴. عده زن شوهر مُرده
۳۷۷ ۵. وکالت در ازدواج

بحث اعتقادی / ۳۹۱

۳۹۳ دو پرسش
۳۹۳ پاسخ پرسش اول
۳۹۴ نقد سخن جاحظ
۳۹۷ پاسخ پرسش دوم
۳۹۸ نکته اول

۳۹۸	نکته دوم
۴۰۱	نکته سوم
۴۰۳	ازدواج بر اساس اسلام ظاهری
۴۰۹	نکته چهارم
۴۱۰	نکته پنجم
۴۱۲	ازدواج‌های اجباری
۴۱۲	۱. عبدالله بن ودد
۴۱۴	۲. حجاج
۴۱۵	۳. هارون
۴۱۷	۴. مروان
۴۲۴	شیخ محمد تقی شوشتری
۴۲۷	سخن پایانی
۴۳۵	مهر أم کلثوم
۴۳۹	راویان مهر أم کلثوم
۴۳۹	روایت جابر
۴۴۱	روایت أسلم غدوی
۴۴۲	روایت محمد بن سائب
۴۴۲	روایت عطاء بن ابی سالم
۴۴۴	بازگشتی به آغاز
۴۵۱	چکیده بحث
۴۵۹	منابع و مآخذ
۴۸۱	آشنایی با دیگر آثار علامه محقق، سید علی شهرستانی

پیش گفتار مترجم

مسئله ازدواج امّ کلثوم ، در طول تاریخ ، دستاویزی برای مخالفان مکتب اهل بیت علیهم السلام قرار گرفته است و آن را برای مشروع دانستن ماجرای خلافت - پس از پیامبر صلی الله علیه و آله - به کار می‌برند ؛ اینکه امام علی علیه السلام رابطه‌ای گرم و صمیمی با عمر رضی الله عنه داشته تا آنجا که با اشتیاق ، دختر خردسالی خویش را به همسری خلیفه درآورد .

بزه‌شگرا ، اهل سنت هم‌اکنون نیز به این ماجرا دست می‌بازند و گوشه و کنار ، لب می‌جنبانند که عمر در اقدامی تاریخی ، نوه پیامبر صلی الله علیه و آله را از علی علیه السلام خواستگاری کرد و با زناشویی با دختر فاطمه علیها السلام پیوند خود را با رسول خدا صلی الله علیه و آله فزونی بخشید و بر آوای غصه ، خلافت و ستم به امت ، مهر بطلان زد و اجازه نداد زمزمه‌های اختلاف میان عمر رضی الله عنه و علی رضی الله عنه مسلمانان را پراکنده سازد و بر دامن اسلام ، گرد نشاند .

در کتاب مقام صحابه و زندگی خلفاء راشدین در یک نگاه می‌خوانیم :

«حضرت علی به حضرت ابو بکر و عمر و عثمان بیعت نموده ... و آن‌ها را به عنوان اولی الامر پذیرفته ... حضرت علی دخترش (امّ کلثوم) را به حضرت عمر داده است ... و سیحۀ ابن ازدواج ، پسری به نام زید و دختری به نام رقیه بود»^۱.

و در کتاب خلافت و انتخاب آمده است :

علامه شبلی در کتاب «الفاروق» ... می‌نویسد :

۱. مقام صحابه و زندگی خلفاء راشدین در یک نگاه: ۲۶ - ۳۷ (به کوشش عبدالرحیم

« ... رابطه دوستی و اتحاد بین آن دو به حدی محکم بود که حضرت علی دخترش را - که از بطن فاطمه زهرا (رضی الله عنها) بود - به حباله نکاح فاروق اعظم در آورد»^۱.

اندیشمند سترگ و نویسنده ژرف‌نگر، استاد شهرستانی - که از مرزبانان راستین آیین ناب محمدی و حریم اعتقادی مکتب تشیع به شمار می‌رود - به واکاوی این نسبت (و درستی یا نادرستی ازدواج ام کلثوم با عمر) می‌پردازد و حقایق زیادی را در این راستا روشن می‌سازد و ابعاد این موضوع را از دیدگاه‌ها و زاویه‌های مختلف واری می‌کند و با نگاهی فشرده به همه جوانب این ازدواج، دست‌بایه و نتیجه‌ای بس ارزشمند در اختیار پژوهشگران و عالمان دین قرار می‌دهد.

باری، این ازدواج را سال‌ها نازک و گذرگاه‌های پُر پیچ‌وخمی در بر گرفته است و مسائل گوناگون حل‌نشده‌ای را رهایی ناپذیری پیرامون آن مطرح‌اند که تناقض‌های چند سویه‌ای را به همراه دارد. التزام به آن بس دشوار به نظر می‌رسد. دسته‌ای از مطالب و رویدادهای مختلف که استاد شهرستانی با تیزبینی به آن‌ها می‌پردازد (و در درجات متفاوت با این روابط دارند) بیانگر حقایق دردناکی است که وجدان هر انسان آزاده و پاک را می‌زاید، و زخمی بر جان و دل زنان با ایمان و نیک سرشت می‌نهد که التیام نمی‌یابد، و وانمایی اندیشه هوس‌بازان و زن‌بارگانی (همچون هارون، حجاج و ...) است که نه‌تنها بی‌برده‌وار به جنس زن دارند و ارزش انسانی زن را در حد عروسک بازی و ارضای شهوانی مرد، فرو می‌کاهند و فرهنگ جاهلیت در تار و پود وجودشان موج می‌زند و جانشان از معارف زلال قرآن و سنت، تهی است.

۱. خلافت و انتخاب (عقیده اهل سنت پیرامون خلافت): ۴۸ (تألیف عبدالرحمن سلیمی، چاپ اول، تابستان ۱۳۸۲) به نقل از ترجمه فارسی الفاروق ۲: ۳۷۴ (چاپ پاکستان).

در بینش جاهلی، زنان، عروسک‌هایی‌اند که می‌بایست به خدمتِ مردان درآیند و کام آن‌ها را برآورند و در اوقاتِ فراغت، مایه سرگرمی‌شان باشند.
در **أنساب الأشراف** آمده است که زنی می‌خواست دربارهٔ چیزی با **عُمَر** سخن بگوید، **عُمَر** او را از خود راند و گفت:

إِنَّمَا أَنتَنَ لَعْمَبُ! فَأَقْبِلِي عَلَيَّ مَفْرُوكًا، وَلَا تَعْرِضِي فِيهَا لَيْسَ مِنْ شَأْنِكَ؛^۱

شما زنان لعبتگانی بیش نیستید! برو پشم و نخت را بریس [تو را چه به این کارها] به آنچه شأن تو نیست میرداز.

و به مل از ام کلثوم - دختر ابو بکر - آمده است که در وصف **عُمَر** گفت:

ه ... تَدِيدُ عَلَيَّ النِّسَاءَ؛^۲

عُمَر بار بار تندها (سخت‌گیر) است.

و آن‌گاه که **عُمَر**، «عاتکه» دختر **زید بن عمرو بن نفیل** - را به زور از ولی او گرفت و با عقد ولی، عاتکه همسر **عُمَر** شد، برای هم‌آغوشی با عاتکه بروی درآمد، عاتکه او را تن نداد، **عُمَر** با وی درآویست تا آنکه به زور با او آمیزش کرد.^۳
این در حالی است که پیامبر گرامی اسلام ﷺ فرماید:

مَا أَكْرَمَ النِّسَاءَ إِلَّا كَرِيمٌ وَمَا أَهَانَهُنَّ إِلَّا كَرِيمٌ؛^۴

جز انسان کریم (و با شخصیت) زن را گرامی نمی‌دارد و جز شخص پست (و دون مایه) به او اهانت نمی‌کند.

۱. **أنساب الأشراف**: ۱۸۹.

۲. نگاه کنید به، تاریخ طبری ۳: ۲۵۷؛ شرح نهج البلاغه ۱۲: ۲۲۲.

۳. نگاه کنید به، طبقات ابن سعد ۸: ۲۰۹ (و در چاپ دیگر، ص ۲۶۵) و به نقل از آن در **کنز العمال** ۱۳: ۶۳۳ (و در چاپ دیگر، ص ۲۷۲).

۴. تاریخ مدینه دمشق ۱۳: ۳۱۳؛ **جامع الصغير** ۱: ۶۳۲، حدیث ۴۱۰۲؛ **کنز العمال** ۱۶: ۳۷۱، حدیث ۴۴۹۴۳.

و آن حضرت - پیوسته - دربارهٔ زنان رفتار نیک و ملاحظت‌آمیز را یادآور می‌شد و سرشت لطیف زن را به آن‌ها گوش‌زد می‌کرد که مباد آنان زنان را به کارهایی وادارند که در تاب و توانشان نیست .
از ابن عباس نقل شده است که پیامبر ﷺ فرمود :

خَيْرُكُمْ خَيْرُكُمْ لِلنِّسَاءِ ؛^۱

بهترین شما کسانی‌اند که برای زنان بهترین باشند .

نابر از پیامبر ﷺ روایت می‌کند که فرمود :

اتَّقُوا اللَّهَ فِي النِّسَاءِ ؛^۲

د. رفتار با زنان ، از خدا بترسید .

و روشن است ، در قرآن کریم نیز از معاشرت به معروف (که همان رفتار مناسب و شایسته و حَفْوَ کَلِمَاتِ انسانی زن است) سخن می‌گوید و به گذشت و احسان فرامی‌خواند .

ازدواج عُمر با اُمّ کلثوم از جنبه‌های بسیاری با اشکالاتِ جدی همراه است .^۳ عُمر ، پیرمردی ۵۷ ساله است که در آستانهٔ یانستگی مردانه قرار دارد و اُمّ کلثوم در آن زمان دخترکی است خردسال و کمر از ۹ سالگی که هنوز بالغ نمی‌باشد ! چگونه خُرد انسانی و غیرت و مهر‌پدري اجاره ، دهد که کودکِ لطیف خود را به عقد مردی پیر و تنومند^۴ درآورد ، که از نظر سن هیچ تناسبی با او ندارد و به لحاظ خانوادگی همتای او نیست .

۱. کنز العمال ۱۶: ۳۷۹ ، حدیث ۴۴۹۹۰.

۲. همان ، حدیث ۴۴۹۹۳.

۳. براساس روایات اهل بیت (علیهم‌السلام) مرد تندخو و بد اخلاق ، لیاقت همسررداری را ندارد؛ و نیز در ازدواج ، مسئلهٔ همتا بودن زن و مرد نسبت به هم مطرح است و اینکه «مؤمنان همتای یکدیگرند».

۴. در اخبار آمده است که عُمر یک سزوگردن ، از مردان آن روزگار بلندتر بود و هر کس او را می‌دید ، رنگ می‌باخت و دل تهی می‌کرد.

عُمَر چگونه به خود اجازه می‌دهد که به این کار اقدام کند و سرنوشت یک انسان را به بازی بگیرد و همه آرزوها و امیدها و خواسته‌های دخترکی را - که در سال‌های آغازین عُمَر به سر می‌برد - بر باد دهد و او را از ازدواج با پسر عموهای نوجوانش - که یکجا زندگی می‌کنند و با هم انس دارند - محروم سازد؟!

آیا این کار با شأن خلیفه‌ای که داعیه اصلاح و سامان امت اسلامی را دارد، سازگار می‌کشد؟ اگر امت اسلام همین رفتار عُمَر را الگو قرار دهند و این سنت عُمَری را زنده نگه دارند، آیا چیزی به نام اسلام باقی می‌ماند؟
 آیا خویشاوندی با پیامبر ﷺ به هر قیمت ممکن (هر چند با زور و تهدید) شخص را به آن - تربیت پیوند می‌زند و ارتباط جاوید با او را - در دنیا و آخرت - در پی دارد؟!

آری، نویسنده ارجمند، استاد شهرستانی، در این اثر، مانند دیگر آثار خویش به ریشه‌یابی این مسئله می‌پردازد و با واریسی تاریخ، فقه، کلام و ... کتاب‌های اهل سنت را می‌کاود و از میان آن‌ها مطالبی را بیرون می‌کشد و تناقض‌های آن‌ها را می‌نمایاند و با نکات ارزنا، خیریش، موهوماتی را می‌زداید که واقعیت‌ها را تیره ساخته‌اند و با این شیوه، خلیفه نای را در اختیار پژوهشگر و خواننده قرار می‌دهد.

استاد، با این تکاپو، بعضی از حروف اساسی این روزگار را می‌گشاید و شماری از قطعه‌های این پازل را کنار هم می‌نهد تا زمینه برای فاش شدن کامل آن فراهم آید.

در روند بحث‌ها، پرسش‌هایی بروز می‌یابد و احتمالات گوناگونی مطرح می‌شود و اُفت و خیزهایی درباره زندگی شخصی عُمَر و ادعای خویشاوندی وی با پیامبر ﷺ رخ می‌نماید که بازگویی آن‌ها دوستداران خلیفه را خوش نمی‌افتد.
 سخنان ضد و نقیضی که پیرامون «اُم کلثوم» به میان می‌آید؛ اینکه کدام اُم کلثوم زن عُمَر شد و مطالب پیرامون مرگ او و فرزندش زید و مدت زندگانی

و زناشویی‌اش و سخنان فراوان دیگر - که در متن کتاب خاطر نشان شده‌اند - به راستی این ازدواج را به معمایی سر به مهر تبدیل می‌کند و اظهار نظر قطعی در این زمینه را دشوار می‌سازد.

استاد، به آن دسته از عالمان اهل سنت که به این ازدواج دامن می‌زنند و آن را نشانه ارادت امام علی علیه السلام به عمر می‌دانند، مهربانانه یادآور می‌شود که این کار به قداست خلیفه‌شان آسیب می‌رساند و پیامدهای فاسدی به همراه دارد که ناگزیر باید به آن‌ها تن دهند.

فراتر از این، بازگشایی کامل پرونده ازدواج‌های عمر، رسوایی‌ها به بار می‌آورد که به ماجرای عافیت‌سوز عشق و مستی و مهر و دلدادگی (آن هم در زمان پیری) - روزگوست و نیز از چشم چرانی عمر و زناشویی‌اش با مادر و دختر (أم حکیم و ادیس فاطمه، دختر ولید) در دوران اسلامی حکایت دارد که این کار را هیچ مسلمانی بر نمی‌تابد و نشانه کفر و بی‌دینی است.

در موضوع ازدواج أم کنوم، سردار این نیز آثاری نگارش یافته‌اند^۱ و در کتاب‌های حدیثی بابی در این زمینه می‌توان دید. برخی از سخنان عالمان بزرگ شیعه در این زمینه - که اصل این ازدواج را مسلم دانسته‌اند - با خدشه‌ها و نقدهای جدی همراه می‌باشد که در متن این کتاب پاره‌ای از آن‌ها آمده است.

۱. کتاب‌های زیر از آن‌هاست:

- ظلامة أم کلثوم، اثر سید جعفر مرتضی‌عاملی، چاپ بیروت.
- تزویج أم کلثوم، سید علی میلانی، چاپ مرکز مباحث اعتقادی، قم.
- کشف البصر فی تزویج أم کلثوم من عمر، اثر سید محمد علی حلو، انتشارات فدک، قم.
- ناسخ التواریخ، زندگی حضرت زینب علیها السلام.
- برای آگاهی بیشتر بنگرید به منابعی که در مقدمه کتاب حاضر، در ضمن قول اول آمده است.

علامه شعرانی در پی نوشت کتاب الوافی (اثر ملا محسن فیض کاشانی) در تعلیقی بر این روایت کُلینی از امام صادق علیه السلام که درباره ازدواج اُم کلثوم فرمود:

إِنَّ ذَلِكَ فَرْجٌ عُصْبَنَاهُ^۱

این ازدواج، ناموسی بود که از ما به زور گرفته شد.

می‌نویسد:

وَالْأَحْسَنَ لَنْ لَا يَرَى هَذَا التَّرْوِيجَ صَحِيحاً أَنْ يُنْكَرَ أَصْلَ وَقُوعِهِ ؛
لَأَنَّهُ غَيْرُ مُتَوَاتِرٍ مِنْ طَرُقِنَا ، وَنَقَلَهُ زَيْبُ بْنُ بَكَّارٍ ، وَجَمِيعُ الرَّوَايَاتِ فِي
الْمَعْنَى يَدَّعِي إِيَّاهُ عَلَى مَا قِيلَ^۲ ؛

کسی که این ازدواج را صحیح نمی‌داند، بهتر است اصل وقوع آن را انکار کند؛ زیرا روایاتی که از طریق شیعه [در این زمینه هست] متواتر نمی‌باشد، و روایت مربوط به این ازدواج را زبیر بن بکّار نقل می‌کند و — بنابراین آنچه گفته‌اند — همه ممالک عمل سنت به او می‌رسد.

با توجه به اهمیت این موضوع و مطرح شدن آن در ضمن مسائل اعتقادی، تصمیم گرفته شد که ویرایش جدید کتاب که در ایران «زواج اُم کلثوم (الزواج اللّغز)» آماده چاپ است و استاد (در بازنگری) مناسب و نکات ارزشمند فراوانی را بر آن می‌افزاید (و حجم آن به حدود دو برابر چاپ پیشین می‌رسد) به فارسی ترجمه شود^۳ تا برای فارسی‌زبانان و کسانی که با زبان عربی آشنایی کافی ندارند، سودمند افتد و بر اقوال و سخنان زیادی که پیرامون این ازدواج مطرح است، آگاهی یابند.

۱. الکافی ۵: ۳۴۶.

۲. الوافی ۲۱: ۱۰۹.

۳. ترجمه پیشین این کتاب (پیش از بازنگری و افزودن بحث‌ها و سخنان جدید) با عنوان «معمای ازدواج عُمر با حضرت اُم کلثوم» در سال ۱۳۸۷ شمسی به چاپ رسید.

شایان ذکر است که این اثر، در بخش فرهنگی مؤسسه حضرت امام هادی علیه السلام ترجمه شد. جای بسی خرسندی است که این مؤسسه تاکنون در ترجمه آثار استاد شهرستانی و بعضی دیگر از فرهیختگان، در حد توان، کوشیده است. خدمات و راهنمایی‌ها و گزینش‌های کتاب‌های ارزنده، برای ترجمه، از سوی استاد فرزانه، سید احمد رضا معین شهیدی ستودنی است. بر خود لازم می‌دانم همکاری خالصانه ایشان را ارج نهم و توفیق و بهروزی آن عزیز گرانمایه را از درگاه الهی، خواستار باشم.

ر آقای علی مشکوری، سپاسگزارم که در روند تایپ این اثر و اعمال سه بار اصلاح و ریراس تصحیح بار ماند و کتاب را بدین صورت زیبا درآورد. از خدای عز و جل و اھیم خدمتگزاران دین و سنگربانان تشیع، و پیروان و دوستان ولایت را امانت، در پناه خویش از آفات و لغزش‌ها مصون دارد و سعادت و رستگاری را سببشان سازد.

مشهد مقدس

رمضان سال ۱۴۳۵ هجری

سید هادی حسینی